

متن پرسش

با عرض سلام خدمت استاد گرامی: استاد عزیز در کنار مطالعه آثار گرانقدر شما، مورد سنت جاری در تاریخ عالم قرآن کریم را مطالعه می کردم، که متوجه سیری ثابت در تاریخ شدم که در طول تاریخ همواره به جهت تمتعات دنیایی، اکثر انسانها دچار فراموشی معنویت می شوند و این فراموشی همچون حجابی فراگیر پخش شده ولی به نتیجه نرسیده و آبتن می ماند تا اینکه رسول او در تاریخ ظهور کند و این ظهور همچون فرمان تعظیم به فرشتگان در روز الست است که انسانها در این تاریخ اصل هایشان را برون ریخته و آمدن اجل و محو کفر، حال سوالم در مورد مقطع زمانی قبل از ارسال رسولان هست و شرایط موجود آن زمان اول اینکه اشخاصی مثل یاران حضرت موسی (ع) که بعد از غرق شدن قوم فرعون نجات یافتند و اشخاصی مانند حواریون و اصحاب پیامبر مکرم اسلام، از لحاظ اعتقادی و منتظر بودن و امید داشتن به تغییر اوضاع قبل از ظهور پیامبران در چه سطحی بودند؟ نقش صفات اخلاقی مانند صبر و... که مثلا بتوانند زیر شکنجه و دشنام مخالفان دوام بیاورند چقدر پررنگ بوده؟ ثانیاً: در مورد قاعده ی آیه ی شریفه «ان الله لایغیر مابقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» اگر خداوند با ارسال رسولان قصد تغییر وضع قومی را دارند، در مورد پیامبران مانند حضرت نوح (ع) و موسی (ع) و... پیامبر اسلام (ص)، آیا تغییر ایجاد شده در قوم ها که حاصل آن ارسال رسولان صرفاً مختص کسانی است که بعداً یاران رسولان شدند؟ چون اکثراً که ایمان نمی آوردند و هلاک می شدند. یا اگر ارسال رسولان را تنها رحمت و لطف خداوند بدانیم، جایگاه کاربرد آیه مذکور کجاست؟ ثالثاً: منظور از قوم در آیه ی مذکور چه سطحی از افرادی هستند؟ رابعاً: در مورد ساحرانی که در داستان حضرت موسی (ع) قبل از دیدن آیت الهی با ایشان نبودند و بعد از دیدن آیت به خداوند و پیامبر بودن حضرت موسی (ع) ایمان می آوردند، از نظر شخصیتی و اعتقادی چطور این تغییر را تحلیل کنیم؟ اینها قبل از دیدن آیات حضرت موسی (ع)، چه زمینه ای داشتند؟ خامساً: در حالت کلی هر چند انسانها آمادگی رفتاری و معرفتی و اعتقادی برای ظهور را نداشته باشند آیا صرف ناامیدی از وضع موجود زمینه ساز ظهور است؟ با تشکر

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: مستحضرید که بحث در مورد آنچه فرموده‌اید، مفصل است و با مطالعات آثار اندیشمندان دین به‌خوبی روشن می‌گردد. آنچه در این‌جا می‌توان بر روی آن به اجمال فکر کرد، نظر به اسم هادی حضرت حق است که در هیچ تاریخی متوقف نیست، ولی صورت‌های مختلفی دارد.

هرکه را میل به بهبود نبود دیدن روی نبی سود نبود

لذا همان‌طور که با بودن رسول خدا «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ» از آن حضرت بهره نبردند در دوران فترات هم آن‌هایی که به دنبال بهبود بودند از نور عدالت الهی بی‌بهره نمی‌شدند و پیامبران خدا در ایستگاه‌های مختلف تاریخ حاضر می‌شدند تا راه‌های هدایت گم نشود. موفق باشید